Glas zaveznikov

Leto II - Št. 410 — *Informacijski dnevnik A. I. S.* — Cena 4 lire

TRST, petek 18. oktobra 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter visine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4. tel. 94044. Cena posamezne številke L. 1 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

Ameriški znanstveniki za preprečenje atomske vojne

Po Parizu

Pariz, 18. oktobra

V zaključnih dneh pariške konference so številni politični opazovalci in komentatorji analizirali delo, ki ga je v enajstih tednih opravilo 21 delegacij zavezniških narodov.

Diplomatski urednik «Reuterja» pravi, da lahko s precejšnjo gotovostjo trdimo, da je konferenca v okviru omejitev, ki so jih narekovale okoliščine, dosegla pameten uspeh. Naloga 21 držav, ki so sodelovale na konferenci, ni bila, da sestavijo mirovne pogodbe, marveč da kot svetovalci pregledajo pet načrtov mirovnih pogodb, o katerih so se sporazumele štiri velesile ter — če mogoče — najdejo rešitev glede tistih vprašanj, glede katerih se predstavniki štirih velesil niso mogli sporazumeti.

To nalogo so vestno izpolnili. Konferenca, ki je bila razdeljena na 9 odborov, je določbo za določbo preučila 5 pogodb ter zaključke nato predložila Svetu zunanjih ministrov.

Res je, da niso dosegli soglasneža sporazuma o nobenem izmed vprašanj, ki so jih zunanji ministri pustili nerešena, zlasti o obliki bodočega mednarodnega nadzorstva nad Trstom in Donavo, izčrpno pa so prerešetali vsa stališča o vseh vprašanjih. Izčrpno so poslušali glas srednje velikih in malih držav ter sprejeli na zapisnik stališča «zainteresiranih držav», ki niso sodelovale na konferenci, enako pa tudi bivših sovražnih držav. Tako bodo predstavniki štirih velesil imeli na razpolago ves material.

Konferenca je bolj razmislila, kakor pa izgladila nasprotja med stališči vzhodnih držav, ki jih vodi Sovjetska zveza, in zahodno skupino, v kateri so Britanija, Združena države in Francija. Po skoraj enem letu pogajanj v presledkih so štirje združili vprašanja v nekaj točk, izmed katerih sta Trst in Donava najvažnejši in najtežji, kar se tiče rešitve.

Jugoslovanska zahteva po posesti vsega istrskega polotoka južno od Trsta in po dejanskem nadzorstvu nad Trstom samim ter odločitev zahodnih sil, da branijo svoje gospodarske interese v podonavskem bazenu, čemur so Sovjetska zveza in ostale slovanske države močno nasprotovale, sta predstavljali na konferenci dve najtežji oviri.

V zaključni fazi izdelave pogodb v New Yorku bodo imeli predstavniki štirih velesil na razpolago naslednje predloge, ki jih je konferenca sprejela z dvetretjinsko večino. To so predlogi: 1) o statutu ozemlja Trsta 2) o svobodni plovbi po Donavi in predloga za sklicanje konference, na kateri bi sodelovale podonavske države in predstavniki štirih velesil in 3) predlog o tričetrtinski odškodnini za škodo, ki jo je utrpela zavezniška lastnina v balkanskih državah.

Zahodne sile so ob pričetku konference jasno izrazile, da bodo podprle vse predloge, ki jih bodo odobrili z dvetretjinsko večino. Sovjetska delegacija se glede tega in obvezala. Zaključna govora Molotova in Višinskega dasta misliti, da Sovjetska zveza omenjenih treh predlogov ni pripravljena sprejeti. Če v New Yorku ne bo nastopilo morda povsem novo dejstvo — zaključuje dopisnik — se zdi, da ni druge rešitve, kakor nekaka raztegljiva formula ki bi pred dokončno odločitvijo o Trstu in Donavi omogočila podpis petih pogodb.

Nekatere skeptične poglede so izrazili tudi britanski in ameriški listi.

«Sunday Times» piše med drugim: «Konferenca ni ustvarila tiste razdelitve Evrope, o kateri je v ponedeljek tako učinkovito govoril general Smuts. Pokazala je, da se Sovjetska zveza vedno bolj trudi povečati ozemlje, ki je pod njenim vplivom; dokazuje, da so primerni motivi za opravičenje njenega stališča do podonavskega vprašanja, ki stremi za ukinitvijo internacionalizacije te velike reke, ki traja že 90 let in za ustvaritev nadzorstva, ki bi bilo poverjeno edino obrežnim državam in ki ima očitni namen, da Britancem in Američanom onemogoči stike z državami podonavske kotline. Takšno politiko je z dajanjem koncesij nemogoče zavreti». Uvodnik namiguje nato na «politične ambicije», ki so se jasno pokazale v politiki do vprašanja Trsta in Tracije, v dveh notah Turčiji glede vprašanja ožin, enako pa tudi v sedanji «živčni vojni» proti Turčiji, Grčiji in jadranskim Italijanom, nato pa pravi, da se morata britanska in ameriška vlada braz odlašanja sporazumeti ne samo o določitvi njunih stališč o tej ali drugi podrobnosti mirovnih pogodb, marveč da jasno določita, koliko mislita biti odločni pri vztrajanju in koliko pri podpiranju.

«Observer», piše, da ni slučajno, da sta vprašanje podonavskega režima in morskih ožen prišli na dnevni red svetovnih vprašanj istočasno, ker sta to dve dopolnjujoči si vprašanji. Odločitev o njih bo imela na bodoče svetovno ravnotežje pomembnejši vpliv kot katera koli druga odločitev, ki so jo doslej sprejeli v tem letu sklepanja miru.

Ameriški listi sicer tolažijo javnost

nasprotij med vzhodom in zahodom, vendar pa trdijo, da je konferenca pozitivna vsaj toliko, da je javnemu mnenju jasno prikazala vzroke in podrobnosti teh nasprotij.

«New York Times» pravi: «Kršitev načel sporazumov, ki so jih med vojno sklenili v korist politike sile, ki jo obeležuje stališče Sovjetske zveze in dopuščanje Združenih držav ter Velike Britanije, je vzrok, ki je nujno privedel do ustvaritve blokov velesil, ki dele zdaj svet v dva dela.»

«New York Herald Tribune» piše: «Enostavno lahko rečemo, da se je zahod skušal konference poslužiti kot sredstva, da postavi večino glasov in svetovno mnenje — stvari, ki sta pri sedanjem mednarodnem položaju več ali manj brezpomembni — proti smotrom Sovjetske zveze. Enako se je Sovjetska zveza konference poslužila kot primernega sredstva, da postavi proti zahodu orožje propagande, disciplino komunistične stranke in taktiko infiltracije. Velika važnost uspeha konference je v tem, da sta zdaj oba poizkusa bistveno spodletela, na kar sta bila že predhodno obsojena.»

Šest osnovnih pogojev

Nadzorstvo nad uranom in torijem

LAKE SUCCESS, 18. oktobra — Skupina ameriških znanstvenikov, članov ameriškega odposlanstva v komisiji Združenih narodov za atomsko silo, je 15. t. m. predložila omenjeni komisiji poročilo, ki bi «moralo predstavljati temelj za preučevanje», na katerega bodo nanizali vprašanja in naloge predlagane mednarodne organizacije za atomski razvoj. John N. Hancock je ob predložitvi poročila izjavil, da «številnih podrobnosti ne smejo tolmačiti kot uradno stališče Združenih držav», čeprav ameriško odposlanstvo v glavnem odobrava izraženo stališče.

Poročilo podpira nedavne sklepe tehnično-znanstvenega odbora komisije, po katerega mnenju je mednarodno atomsko nadzorstvo mogoče. Poročilo pravi, da je v skladu z ustrojem mednarodnega nadzorstva stopnja varnosti proti uporabi atomskega orožja odvisna od načina, «kako bodo izpolnili naslednje pogoje največje važnosti»:

1) Organizacija za atomski razvoj bi morala imeti za sodelavce osebe, ki bi bile bogate na domiselnih, ki pa bi bile tudi strokovno in splošno usposobljene. Tem zmožnim ljudem bi morali nudi primerno pomoč pri izvrševanju posla, ki bi si ga izbrali ter jim dati priznanje za delo, ki bi ga opravili za organizacijo.

2) Smoter organizacije — pospeševanje uporabe atomske sile v miroljubne namene — bi moral biti v bistvu pozitiven; preprečiti bi bilo treba nedovoljeno uporabo atomske sile.

3) Organizacija bi se morala aktivno udeleževati raziskovanja, razvoja in proizvodnje atomske sile; za to je potrebno, da bi bila podrobneje od vsake raziskovalne skupine v posameznih državah poučena o delovanju, katerega mora nadzorovati in zasledovati.

4) Organizacija bi morala biti dovolj prožna, da bi z povečanjem obsega uporabe atomske sile in s spremenjenimi tehničnimi podrobnostmi lahko temu razvoju prilagodila svoje delovanje.

5) Organizacija bi morala imeti pri izvajanju preiskav neglede na države dostop na vsa področja, da bi odkrila, ali ni tam o teku nedovoljena proizvodnja.

6) Organizacijo bi bilo treba ustanoviti takoj: čimprej bi bilo treba doseči tudi sporazum glede načina nadzorstva, ki bi ga izvajala.

Poročilo pravi nadalje, da bi morala organizacija, če hoče učinkovito nastopati proti nezakoniti atomski proizvodnji, poleg drugega poznati vse velike rudnike, podzemne zgradbe, velike tvornice, elektrarne, velike potrošnike energije ter vse posebne naprave in skladišča čistega grafita, težke vode in berilija. Organizacija bi morala zbrati vse omenjene podatke z zahtevami po uradnih informacijah od posameznih držav, poleg tega pa tudi z neposrednimi ogledi.

Posebno pozornost posveča poročilo nadzorstvu nad uranom in torijem. Nadzorstvo bi se moralo začeti v trenotku, ko prideta rudnini iz rudnikov. Organizacija bi morala določiti kraje, kjer bi zgradili naprave in skladišča, v katerih bi hranili tudi najmanjše delce teh rudnin. Organizacija bi morala material klasificirati, analizirati in tehtati v vsaki stopnji predelave, in sicer s pomočjo neodvisnega osebja.

Nadalje bi morala organizacija odobriti in nadzorovati «varnostne» ukrepe, ki bi se jih morali držati poedinci in narodi.

Da bi načrte čimprej izvedli, je treba preprečiti trenja in onemogočiti obtožbe ter industrijsko vohunstvo.

Da bi se izognili potrebi po uradnih poročilih in neposrednemu nadzorstvu, bi bilo potrebno tesnejše sodelovanje vodilnih znanstvenikov in inženirjev.

Poročilo pristavlja, da bi predlagani ukrepi za določen čas preprečili zlorabe reakcijskega materiala za izdelavo atomskega orožja. Potrebno pa bi bilo seveda, da bi bila dovoljena raziskovanja in poizkusi tako omejeni, da ne bi mogli predstavljati resne vojaške nevarnosti. Če bi delovale samo odobrene naprave, računajo, da bi morali po zasegi teh naprav preteči najmanj trije meseci do enega leta, preden bi mogla država, ki hoče proizvajati atomsko orožje, spet vpostaviti produkcijo, ki bi bila z vojaškega stališča pomembna.

Vsekakor pa poročilo ugotavlja, da je razkrivanje nedovoljenega proizvajanja mnogo težje in negotovo, kot pa nadzorstvo nad dovoljenimi operacijami. Vendar pa menijo, da bi predvideni ukrepi za tehnična raziskovanja v glavnem nudili zadostno varnost proti presenečenju atomske vojne.

Nova mirovna ponudba generalisima Čangkajška

Štiri točke komunistom

NANKING, 18. oktobra — Generalisim Čangkajšek je v sredo zvečer ponovno izrazil upanje kitajske vlade, da bo našla način za mirno prenehanje državljanske vojne. Komunistom je stavil nove predloge. Če jih bodo komunisti sprejeli, bo kitajska vlada takoj izdala povelje za ustavitev sovražnosti.

Glavne točke predlogov so naslednje:

1. Takojšnja obnova prometnih zvez;

2. Takoj naj se začne izpolnjevanje sporazuma, ki so ga junija sklenili o umiku čet iz Mandžurije;

3. Vladne in komunistične čete v severni in srednji Kitajski obdrže sedanje postojanke, dokler ne bodo dosegli sporazuma o združenju vseh oboroženih sil;

4. Komunisti morajo izraziti pripravljenost, da bodo sodelovali v narodnem parlamentu; katerega zasedanje je določeno na 12. november.

Kitajsko časopisje je prineslo Čangkajškovo izjavo, ki pravi, da obstoji resna možnost, da vlada ustavi ofenzivo proti kitajskim komunistom.

Glasnik komunističnega glavnega stana v Jenanu je komentiral odlet dveh letal, s katerima so prisli v omenjeno mesto nekateri komunisti, ter izjavil, da to ni nič posebnega. Izjavil je, da pripadajo potniki letala novinarskemu osebju, ki izdaja v Čungkingu komunistični list; to še ne pomeni, da so komunistični zastopniki začeli zapuščati omenjeno mesto.

SODELOVANJE SOCIALISTOV IN KOMUNISTOV V ITALIJI

Rim, 18. oktobra

Včeraj sta se sestala Sandro Pertini kot zastopnik socialistične stranke in Luigi Longo kot zastopnik komunistične stranke ter sta se sporazumela o besedilu pogodbe za skupno delovanje. To besedilo bodo čimprej predložili skupni seji vodstev obeh strank v odobritev.

DE GAULLE ODKLONIL KANDIDATURO ZA PREDSEDNIKA

Pariz, 18. oktobra

Voditelj degaullistične zveze René Capitant je sinoči izjavil dopisniku lista «France Soir», da general De Gaulle odklanja kandidatura za prvega predsednika francoske republike. Capitant je dejal, da bo «De Gaulle objavil svoj sklep prihodnji teden z javno izjavo, v kateri bomo tudi mi izjavili, da ustavodajno vprašanje z nedavnim referendumu ni bilo rešeno.»

Degaullistični list predvideva, da bo De Gaulle vodil kampanjo za revizijo ustave, ki so jo sprejeli preteklo nedeljo, čeprav bo pri bodočnih volitvah ostal izven coalicije strank.

PROTESTI ZARADI VOLITEV NA SOVJETSKEM PODROČJU

Berlin, 18. oktobra

Nemški krščanski demokrati in liberalni demokrati, stranki, katerima so sovjetske oblasti preprečile udeležbo pri bodočih okrožnih volitvah v 15 področjih izmed 136, kar da nista izpolnili tehničnih obveznosti registracije, sta izdelali skupni protest, v katerem označujeta volitve kot «nedemokratske.» Krščansko-demokratski poročevalec je izjavil, da prepoved prizadeva približno 200 kandidatov vsake stranke; pripomnil je, da so bila področja, o katerih je govora, «glavna oporišča» obeh strank.

Ker je razpoložljivi čas zelo kratek, sta obe stranki zdaj osredotočili napore za volitve v «Landtag» (pokrajinski parlament), ki bodo istega dne, to je 20. oktobra.

Gomulka: „Meje na Odri imamo za dokončne“

„Sovjetska zveza odklanja že samo razpravo o reviziji“

VARSAVA, 18. oktobra — Varšavski dopisnik «Manchester Guardiana» poroča, da je namestnik poljskega ministrskega predsednika in minister za pridobljena ozemlja Vladislav Gomulka v govoru, ki ga je imel na konferenci za podržavljenje industrije v Varšavi izjavil: «Naše meje na Odri imamo za dokončne, pa naj bo zadržanje, ki bi ga katera koli država zavzela na mirovni konferenci, kakršno koli.»

Gomulka je voditelj poljskih komunistov; to odločno izjavo je podal v govoru, ki je bil popolnoma nasproten njegovim običajnim govorom; izjavil je, da poljski narod podpira tudi Sovjetska zveza, ki odklanja že samo razpravljanje o vprašanju revizije poljskih meja. Dejal je, da bi revizija meja pomenila pomiritev nemškega napadalca, katerega bi s tem izzvala k novemu napadu.

Gomulka je obtožil nemške socialne demokrate zaradi njihovih zahtev po reviziji ter zavrnil obtožbe glede slabega ravnanja z Nemci na Poljskem. Opozoril je zahod, da sta taborišči Majdanek in Oswieczim na Poljskem, ne pa v drugih državah.

V političnih krogih poudarjajo dejstvo, da poljska vlada že v naprej jasno izraža mirovni konferenci svojo odločitev, da odklanja vsako razpravo o zahodnih mejah. Pri tem je zanimivo, da je Gomulka — kot poročajo — nedavno obiskal Moskvo.

TRUPLA OBEŠENCEV SEŽGALI

Nürnberg, 18. oktobra

Poveljnik vojaške varnostne policije v Nürnbergu je včeraj sporočil, da so trupla Hermanna Goeringa in ostalih 10 nacistov, ki so jih obesili upepelili.

Uradno poročilo pravi: «Truplo Hermanna Goeringa so skupno s trupli ostalih vojnih zločincev, ki so jih usmrtili 16. oktobra 1946 v Nürnbergu na podlagi obsodbe, ki jo je izreklo mednarodno vojaško sodišče, sežgali in pepel skrivaj raztresli.»

VOJAŠKO SODELOVANJE BELGIJA-NIZOZEMSKA

Bruselj, 18. oktobra

Nizozemski vojni minister A. H. Flevez, ki je trenotno na obisku v Belgiji, je izjavil, da popolnoma podpira nedavno izjavo šefa nizozemskega glavnega stana, da je vojaško sodelovanje med Belgijo in Nizozemsko ne le zaželeno, temveč potrebno. Energično je zanikal, da bi med obema državama hoteli skleniti vojaški pakt. Belgijsko-nizozemsko vojaško sodelovanje, je dejal, je usmerjeno predvsem na vežbanje in standardizacijo.

2. NOVEMBRA STAVKA V PALESTINI

Jeruzalem, 18. oktobra

Visoki arabski svet za Palestino je včeraj sklenil, da bo 2. novembra ob 29. obletnici Balfourove izjave proglasil splošno stavko

Združene države ustavile nadaljnje posojilo Češkoslovaški

ČSR podpirala sovjetske izjave o gospodarskem imperializmu USA

WASHINGTON, 18. oktobra. — Ameriško zunanje ministrstvo je z noto, ki so jo 28. septembra predložili češkoslovaškemu odpravniku poslov v Washingtonu, obvestilo češkoslovaško vlado, da so Export-Import banki nasvetovali, naj prekine pogajanja za posojilo 50 milijonov dolarjev Češkoslovaški, katere prošnjo so preučevali.

Češkoslovaškega odposlanca so nadalje obvestili, da trenotno ne bodo izvršili nadaljnjih prodaj presežkov Češkoslovaški. Združene države bodo izvršile obstoječa naročila za prodajo presežkov po že sklenjenih kreditnih sporazumih, ne bodo pa prevzele nadaljnjih obvez.

Predhodno določena številka za prodajo presežkov na kredit je bila 50 milijonov dolarjev, od katerih so se že pogodili za 10 milijonov dolarjev; ta naročila bodo izvršili, prodaje za ostalih 40 milijonov dolarjev pa so ukinili.

Kot razloge omenjenega nasveta Import-Export banki so navedli:

1. v Češkoslovaški bi lahko slabo tolmačili smotre in politiko Združenih držav pri podeljevanju takšnih kreditov;

2. doslej niso dosegli še nikakega sporazuma glede kompenzacije severnoameriškim državljanom za njihove pravice in lastnino v Češkoslovaški ali glede določenih vprašanj trgovinske politike.

Razlogi, ki so jih navedli za ukinitev razpolaganja s 40 milijoni dolarji kot ostanek kredita za prodaje presežkov, so naslednji:

1) indicij napačnega tolmačenja Češkoslovaške o motivih, ki so Združene država privedli do podeljevanja gospodarske podpore evropskim državam. To stališče so razložili: s tem, da so češkoslovaški funkcionarji dajali podporo izjavam sovjetskih funkcionarjev, po katerih naj bi Združene države uporabljale svoje kredite in sposobnost podeljevanja posojil, za pospeševanje gospodarskega imperializma Združenih držav. Te izjave so padle v Parizu in so se pojavile v tisku;

2) nedavna češkoslovaška obtožba, da delajo Združene države razlike pri pogajanjih za sporazume glede presežkov;

3) izboljšanje gospodarskih pogojev v Češkoslovaški, ki stavijajo to državo v gospodarski položaj, ki je znatno ugodnejši od položaja v nekaterih drugih državah;

4) nedavno sklenjeni protokol med Češkoslovaško in Romunijo, ki vsebuje preprodajo presežkov Združenih držav, ki jih je kupila Češkoslovaška in ki znašajo približno 10 milijonov dolarjev, Romuniji.

Češkoslovaška vlada je zaprosila za dovoljenje, da sme severnoameriške presežke preprodati Romuniji. To dovoljenje so v skladu s politiko Združenih držav do take vrste trgovinskih operacij, odrekli.

POLJSKI OBISK JUGOSLAVIJI

Beograd, 18. oktobra

V vrnitev obiska maršala Tita na Poljskem, bodo kmalu dospeli v Beograd predsednik poljskega narodnega sveta Boleslav Bierut in maršal Poljske Rola Žanjerski, katera bodo spremljali minister za kulturo in umetnost Vladislav Kovaljsky, podtajnik na zunanjem ministrstvu Jožef Olševski ter ostale osebnosti. Gostje bodo obiskali Beograd in razne pokrajine Jugoslavije.

NIKAKEGA TAJNEGA DOKUMENTA

London, 18. oktobra

Poročevalec britanskega zunanjega ministrstva je odločno demantiral obstoj tajnega protokola o potsdamskem sporazumu, ki bi se nanašal na Kitajsko.

NOBENEGA POSTOPKA PROTI NUERNBERŠKIM BRANILCEM

London, 18. oktobra

Frankfurtska radijska postaja je poročala o izjavi ameriške vojaške uprave zvezi nemških odvetnikov, da ne bodo dovolili nobenega disciplinskega postopka proti nemškim odvetnikom, ki so branili obtožence v Nürnbergu.

Radijska postaja je dodala, da je ta izjava odgovor zvezi kölnskih odvetnikov, ki je zahtevala, da nürnberške branilce izbrišejo s seznama nemških odvetnikov.

SOVJETSKA GONJA PROTI BRITANIJI

London, 18. oktobra

V zvezi s poročilom, ki ga je podal Bevin v britanski spodnji zbornici, omenjajo diplomatski dopisniki obrekovalno gonjo, proti Britaniji ki je pred nedavnim divjala po sovjetskem tisku in radiu. Pravijo, da je očitno, da je namen te gonje odvrniti pozornost od sovjetskega delovanja v severni Perziji.

ODKRITJA O USMRTITVI 10.000 ČEHOV

Moskva, 18. oktobra

Sovjetska poročevalska agencija je včeraj javila iz Prage, da so dokumenti, ki so jih predložili v Pragi na razpravi proti bivšemu nemškemu podprotektorju Češke in Moravske generalu Kurtu Daluegeju, odkrili, da je Hitler leta 1942 odredil usmrtitev 10.000 Čehov.

Daluege je bil najprej zaprt v Nürnbergu, nato pa so ga zavezniki predali češkim oblastem.

KENIJA SEDEŽ BRITANSKEGA STANA?

London, 18. oktobra

Britanski ministrski predsednik Attlee je v odgovor na vprašanje konservativnega poslanca Mac Donalta izjavil, da bo britanska kolonija Kenija v Vzhodni Afriki verjetno sedež glavnega stana britanskih sil na Srednjem Vzhodu po umiku teh sil iz Kaira.

«Vprašanje izbire sedeža glavnega stana za Srednji Vzhod po umiku britanskih sil iz Kaira — je izjavil Attlee — tremotno preučujejo. Kaže, da bo Kenija med možnimi kraji za sedež imenovanega glavnega stana.»

Politični urednik «Reuterja» pripominja, da potrjuje ta izjava predvidevanja večjega dela političnih in vojaških krogov. Iz političnega stališča ima kolonija Kenija morda najboljše pogoje, da bo izbrana, posebno ker smo si svesti prijateljskih občutkov prebivalstva do Velike Britanije. Podnebje tega področja je odlično, pristanišče Mombassa pa je dovolj primerno za razvoj kot pomorsko oporišče.»

MARŠAL MONTGOMERY O OHRANITVI ŽIVCEV

Croydon, 18. oktobra

Načelnik britanskega imperialnega glavnega stana maršal vikont Montgomery je v «Boys Clubu» v Croydonu izjavil: «Razvoj atomske bombe ni odstranil potrebe po pomorskih, kopnih in zračnih silah; ni verjetno, da bi jo odstranil tudi v bodoče.

«Z božjo pomočjo je človestvu v preteklosti uspelo premagati zlo. Z božjo pomočjo bo človestvo lahko premagalo atomsko bombo, če bomo ohranili živce in trdno vero.

Vojali, ki so se bojevali v več delih sveta vedo, da izguba nadzorstva nad živci lahko privede do poraza tudi najmočnejše vojske. To se zgodi tistim vojakom, ki nimajo one notranje vere, ki izhaja iz celotnega zaupanja v svoje voditelje ter svoja poveljstva.

«Prepričan sem, da ne bomo izgubili nadzorstva nad svojimi živci ter da bomo v bodočnosti, ki stoji pred nami, ostali združeni pred morebitni preizkušnjami, ki nas čakajo.»

BOJI V GRČIJI
TOLOVAJI V LARISI

Atene, 18. oktobra

Oboroženi grški banditi so pognali v zrak dva mosta blizu Larise v Tesaliji. Poveljnika banditov, znanega pod imenom «Orel», čigar pravo ime je Dimitrios Papadopoulus, so včeraj ubili v neki vasi na področju Drame. Zaradi nevarnosti «tolovajev», ki so v sredo dospeli v Lariso, so oblasti izpraznile vasi področja Elasona, približno 32 km severno od Larise. Gorska brigada «Rimini» je v očiščevalnih akcijah ponovno zavzela 10 vasi v Tesaliji, ki so bile pod nadzorstvom upornikov.

DANES BYRNES

Washington, 18. oktobra

Ameriško zunanje ministrstvo je včeraj sporočilo, da se bo Svet zunanjih ministrov v New Yorku sestal v «Waldford Astoria Hotelu». Na sestanku, ki je predviden za 4. november, bodo nadaljevali z delom o petih mirovnih pogodbah. Zasedanja Sveta zunanjih ministrov in glavne skupščine ZN, ki se bo 23. oktobra sestala v Flushing Meadow v neposredni bližini New Yorka, bosta potekali popolnoma neodvisno.

Zunanji minister Byrnes, ki je včeraj z letalom prispel v Ameriko, je na letališču izjavil novinarjem, da so v Parizu dosegli napredek in da upa, da bodo vprašanje petih mirovnih pogodb lahko rešili v New Yorku. Izjavil je: «Imeli smo dolgočasno in težko nalogo. Menim, da smo v Parizu napredovali.» Na vprašanje, če tolmači pariško konferenco kot polom, je odločno odgovoril, da ne.

Byrnes, ki bo danes zvečer po radiu govoril o pariški konferenci, se je nato v Beli hiši sestal s predsednikom Trumanom, katerega je v približno enournem razgovoru obvestil o rezultatih pariške konference. Tajnik Bele hiše je izjavil, da je predsednik izrazil mnenje, da je Byrnes v Parizu odlično opravil svojo nalogo in da je zunanji minister odlične volje.

Byrnes bo v polurnem govoru skušal deloma pobijati pesimizem, ki vlada v Združenih državah glede rezultatov pariške konference.

Ugodno se je o uspehih v Parizu izrazil tudi senator Vandenberg, ki je prispel skupaj z Byrnesom. Vandenberg bo imel jutri zvečer radijski govor.

Predsednik britanske poslanske zbornice Herbert Morrison je sporočil, da bo minister Bevin prihodnji teden v dveurni razpravi o zunanji politiki, ki bo v poslanski zbornici, podal poročilo o delu pariške konference.

S «Queen Elisabeth» potujejo v Ameriko ostali delegati, med njimi sovjetski zunanji minister Molotov, Višinski in okoli 10 drugih članov sovjetske delegacije. Pred odhodom je Molotov izjavil: «V Parizu nam je ostalo delo, ki ga bomo, kot upam, lahko opravili v New Yorku.»

TRUMAN BO GOVORIL NA ZASEDANJU ZN

Washington, 18. oktobra

Tiskovni ataše Bele hiše je včeraj objavil, da bo predsednik Truman govoril na otvoritvenem zasedanju glavne skupščine Združenih narodov, ki je določeno za 23. oktober. Niso še določili točne ure, v kateri bo predsednik imel svoj govor. Na neko vprašanje, je tiskovni ataše izjavil, da tistega dne predsednik ne bo imel v New Yorku drugih opravkov razen tistih, ki so v zvezi z Združenimi narodi.

LISAK USMRČEN

Beograd, 18. oktobra

Erika Lisaka, ki ga je vrhovno sodišče hrvatske ljudske republike nedavno obsodilo na smrt, so v sredo zjutraj obesili; predsedstvo narodne skupščine je odbilo prošnjo za pomilostitev.

NIKAKIH DOLARJEV V RABLJENIH OBLEKAH

Rim, 18. oktobra

Po raznih poizvedbah so ugotovili, da so vesti, po katerih naj bi v Bariju v žepih rabljenih oblek, ki jih je poslala ustanova UNRRA, našli 136.00 dolarjev, izmišljene. Vesti so povzročilo presenečenje, ker v Bariju ni nikakega središča za zbiranje starih oblek. Resnica je, da je pred enim mesecem neki ameriški časopis pisal, da so v zbranih nošenih oblekah v Združenih državah in Kanadi v teku enega leta našli 136.000 dolarjev.

Sporazum v Perziji

Bevin zanikuje soudeležbo Britancev pri nedavnem uporu

TEHERAN, 18. oktobra — Poveljnik perzijske posadke v Širazu (pokrajina Fars v južni Perziji) general Zahedi, ki se je pred petimi dnevi mudil v Teheranu, kjer je imel razgovore s šahom in ministrskim predsednikom Sultanehom o pogajanjih z upornim plemenom Kvaškaj, ki je pod vtisom bombardiranj zbirališč upornikov pristalo na premirje, je sporočil, da je prišlo med zastopniki osrednje vlade in poglavarjem omenjenega plemena do sporazuma.

General Zahedi je pojasnil, da se bodo na podlagi sporazuma plemena razšla in vrnila na svoje pašnike. General je imel po sklenitvi sporazuma na navzoče upornike nagovor, v teku katerega jim je dejal: «Zdaj, ko je ministrski predsednik Ghavam Sultaneh sprejel vaše zahteve, pričakuje, da boste mirno nadaljevali svoje običajno delo.»

General Zahedi je omenil, da obsega sporazum 11 točk, med drugim spoštovanje perzijske ustave, ustanovitve pokrajinskih in mestnih svetov za pokrajino Fars, zvišanje števila poslancev iz pokrajine Fars v perzijskem parlamentu, podaljšanje železniških prog do pokrajine Fars, posebne kredite za izboljšanje zdravstvenih in kulturnih pogojev pokrajine in amnestijo osrednje vlade za vse tiste, ki so «delali v korist narodnega gibanja» v nasportju z obstoječimi zakoni.

O dogodkih v Perziji je razpravljala tudi britanska spodnja zbornica. Zunanji minister Bevin je podal v sredo izjavo o teh dogodkih ter o njihovih učinkih na odnošaje med britansko in perzijsko vlado.

Izjavil je: «Britanska vlada ne okleva izjaviti, da so vse trditve in podtikanja, da bi bili britanski funkcionarji v Perziji udeleženi v prevratnem delovanju proti perzijski vladi, popolnoma neosnovana.

«Britanska vlada bi hotela doseči znatno in stalno izboljšanje stikov s perzijsko vlado in ponovno izraža željo, da bi videla Perzijo močno, neodvisno in svobodno tujega vtikanja v njene notranje zadeve.

«Opazili smo, kako sta sovjetski tisk in radio v svojih oddajah za Perzijo znatno poudarjala te neosnovane obtožbe proti britanskim funkcionarjem v Perziji. Vlada pa podvzema potrebne ukrepe, da bo perzijsko ljudstvo spoznalo resnično dejstva.»

Bevin je nadalje izjavil: «V zvezi z nedavno aretacijo voditeljev plemen južne Perzije po perzijskih oblasteh in z neredi, ki so se pripetili na tem področju, je prišla perzijska vlada opirajoč se na nekatere dobljene informacije do zaključka, da je britanski konzul Alan Charles Trott zapleten pri snovanju načrtov za upor plemen. Britanska vlada je po izvedbi izčrpne preiskave o vprašanju zagotovila perzijsko vlado, da ni nikake utemeljitve za obtožbe proti Trottu. Perzijska vlada je sprejela zagotovila britanske vlade in pokazala svojo dobro voljo in tako lahko imamo vprašanje za rešeno.

«V odgovor na trditve javnih izjav, ki so se pojavile v izvestnih delih perzijskega tiska, hoče britanske vlada pojasniti, da so britanski diplomati in konzularni funkcionarji v Perziji prejeli izrecna navodila, da se ne smejo vmešavati v notranje zadeve države.

«Britanska vlada se je prepričala, da nikak britanski funkcionar v Perziji na noben način ni in ne bo prekršil teh navodil in da ni nikak britanski funkcionar dal upornikom razloga, da bi sklepali, da lahko računajo na britansko pomoč.»

V britanski spodnji zbornici pa je izbruhnil smeh, ko je laburist Thomas Reid vprašal, če je Bevin prepričan, da niso druge vlade posegale v notranje perzijske zadeve.

Bevin na to vprašanje ni odgovoril.

Predvidevali so, da bo o perzijskem vprašanju (poleg španskega) razpravljala tudi glavna skupščina ZN. V sredo pa je postalo jasno, da to ne bo mogoče, ker na tajnem zasedanju Varnostnega sveta ni bilo mogoče doseči nikakage sklepa glede vključitve obeh vprašanj v poročilo glavnega tajništva. Obe vprašanji bosta ostali na programu Varnostnega sveta, ne bosta pa mogli dalje, dokler ta ne bo predložil svojih sklepov. V spominu je še, da je na zadnjem zasedanju Varnostnega sveta, ko je ta razpravljal o perzijskem vprašanju, sovjetski delegat Gromiko zapustil dvorano. Predloge, ki jih je stavil Svet, je razveljavil sovjetski veto.

Zgodovina 1. britanske oklepne divizije

OD IZKRCANJA IN BOJEV V AFRIKI SKOZI ITALIJO PREKO KOROŠKE DO GRADCA

Pred kratkim je prišla v Julijsko krajino kot sestavni del zavezniških zasedbenih sil britanska 1. oklepna divizija, katere možje nosijo znameniti znak bele stisnjene pesti na črnem polju. To je nekdanja 6. oklepna divizija, ki se je bojevala v Afriki in Italiji.

Meseca oktobra pred štirimi leti so v živahnih vojnih pristaniščih Liverpoolu in Glasgowu opazovali težko vkrcavanje 6. oklepne divizije na ladjo za prevažanje čet.

Ko so bili boji v Severni Afriki in Italiji najarditejši, se je pojavila stisnjena pest in ždaj po šestnajstih mesecih «mirovne službe» v Avstriji in Severni Italiji, je prevzela službo po vsem angloameriškem področju Julijske krajine.

Večina vojakov, ki so se vkrcali pred štirimi leti, so danes civilisti. Mnogi so ostali tam, kjer so se bojevali in padli: na bojnih poljanah Severne Afrike in Italije. Redke so edinice, ki so do danes ostale sestavni del divizije. Tudi se več ne imenuje 6., temveč 1. britanska oklepna divizija. Ena stvar pa je ostala: oklepna divizija je še vedno zelo izvežbana in najboljše opremljena vojna edinica.

ZGODOVINA DIVIZIJE

Zgodovina divizije stisnjene pesti sega nazaj do leta 1940, ko so v Angliji, čim je neposredna nevarnost nemškega vdora prenehala, sestavili 6. oklepno divizijo. Divizijo so v zgodnjem poletju leta 1942 premestili v zahodno Škotsko, kjer je postala prvi sestavni del I. armade; tu je ostala do končne opremitve in se oktobra 1942 vkrcala za službo v tujini.

Prve čete te divizije so se izkrcale pri Boni dan po začetku izkrcavanja v Afriki ter krenile po obalni cesti proti Tunisu. Prvi stik z nemškimi četami je bil pri Medžesel-Babu, kjer so se prednji nemški oddelki takoj umaknili. Nekaj časa je bilo videti, da bo mesto Tunis padlo takoj. Oddelek ameriških lahkih tankov je uspešno napadel in zasedel letališče 30 km od mesta. Toda Nemci so ojačevali svoje sile z mnogih bližnjih oporišč, tako da se je bojna črta hitro ustalila.

Naslednje štiri mesece je I. armada predvsem branila zelo široko bojišče. Divizija se je morala premikati in kraja v kraj, kot so pač Nemci skušali prebiti zavezniške vrste, tako da so jo krstili za «oklepne krpalce». Meseca aprila 1943 sta 6. oklepna in 34. ameriška divizija prebili nemške črte in divizija je dobila prvo priliko za premikalno vojno v globini nemških postojank; Nemci so se začeli umikati.

Med tem časom sta se I. in VIII. armada popolnoma združili. Čete VIII. armade so se prebile do Medžesa. Pripravljali so načrte za končni napad. Po napadu pehote sta 6. in 7. oklepna divizija prebili sovražne utrdbe, 7. divizije je zasedla mesto Tunis, medtem ko je 6. obšla mesto na jugu in prodrla do oporišč na polotoku Cap Bone. Po ostrih bojih so naslednjo noč oddelki tankov in pehote prebili utrjene položaje ter prišli do morja. Dne 12. maja je divizija srečala prednje oddelke VIII. armade, nakar se je nemški V. afriški armadni zbor brezpogojno predal. Po ureditvi ujetnikov in plena je odšla divizija na področje Philippvillea v Alžiru na vežbanje; tam so jo tudi ponovno opremili.

TEŽAVNA POT...

Prva brigada te divizije je meseca januarja 1944 odšla v Italijo in se udeležila vojaških operacij v gorah severno od reke Garigliano. Vse zaloge in opremo so morali nositi po strmih in golih hribih s tovorno živino ali celo z nosači. V zimskih mesecih je bil tak mraz, da so že po prvih dneh imeli v bolnišnici 140 mož zaradi zmrznjenih udov. Nemški položaji so bili na nekaterih mestih samo 10 metrov od britanskih in noč in dan so deževale na nje podolgovate nemške ročne granate.

Meseca marca je celotna divizija prišla v Italijo in se osredotočila v dolini reke Liri, kjer se je pripravljala za končni napad na Gustavovo črto, ki je dosegel vrhunec s padcem Rima.

Meseca aprila je divizija zasedla položaje na področju Cassina. Tam je bila tudi, ko je 18. maja padlo mesto. Ko so se resno pomerili z nasprotnikom, ki je branil vsako ped zemlje, so končno prebili njegovo obrambo in divizija je krenila naprej. V sredini meseca junija je divizija dosegla in zasedla Narni, približno 100 km severno od Rima. Dvajsetega junija je zavzela Perugio. S tem je divizija zaključila prvo obdobje operacij v Italiji. V tem času je napredovala za 390 km kljub močnemu toda slabo organiziranemu odporu nemških oddelkov.

Pozneje je divizija na področju severno od Traslimenskega jezera zamenjala 78. divizijo ter začela napredovati proti Arezzu. Sledilo je težko in dolgotrajno vojskovanje v dolini Arna.

Počasi so napredovali h kraju Pontassieve. Za pot od Cassina, približno 500 km, so porabili 103 dni. 6. britanska oklepna divizija je bila edina divizija v sestavu VIII. armade, ki je bila nepretrgoma v bojni črti od Cassina do gotske črte, razen majhnega odseka skozi Narni in Todi. Proti koncu meseca oktobra je divizija prešla na področje Castel del Ria. Tukaj je nastopilo obdobje čakanja in napredovanja, čim se je sovražnik umaknil. O Božiču so sklenili, da bodo odložili končni napad na pomlad. Med tem časom jo je nekaj časa zamenjala italijanska divizija Folgore, da se je divizija odpočila, reorganizirala in dopolnila svojo opremo.

Po začetnih napadih VIII. armade so oklepno divizijo poslali skozi odprtino, ki jo je naredila 78. divizija pri Argenti. Z vrsto uspešnih sunkov je divizija prodrla do južne obale reke Pad in vzpostavila zvezo v Američani na področju Finale. Na ta način je sovražniku onemogočila umik, zajela njegove čete in vojna v Italiji je bila s tem dejansko zaključena. Nato so uspešno prekoračili Pad, za tem pa Adižo.

Po šestih dneh razgovorov južno od Trbiža, ker tamkajšnje sovražne čete niso priznavale Wietinghoffove predaje, so se 8. maja predale zadnje skupine SS oddelkov. Divizija ja odšla na Koroško in bila s tem prvi britanski oddelek, ki je preskoračil avstrijsko mejo. Dne 9. maja so prišli v stik s sovjetskimi četami v bližini Gradca. Od maja do septembra je divizija ostala v Avstriji, kjer je zbirala in razorževala sovražne oddelke ter podpirala zavezniško vojaško upravo pri obnovi javne uprave.

Zadnjih 12 mesecev je bila divizija v Benečiji. V začetku avgusta je dobila novi naziv, in sicer 1. oklepna divizija, ker so prvotno 1. oklepno divizijo razpustili. Meseca septembra je divizija krenila v Julijsko krajino, kjer je nadomestila 56. londonsko divizijo.

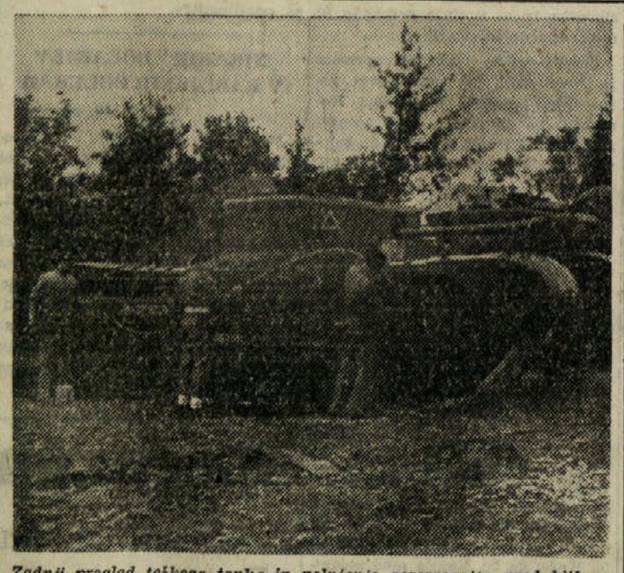

Zadnji pregled težkega tanka in polnjenje rezervoarjev pred bitko s sovražnikom

IZ JUGOSLAVIJE

Beograjska radijska postaja javlja, da so razen volitev v ljudski republiki Srbiji razpisane volitve tudi v Bosni in Hercegovini, na Hrvatskem in v Sloveniji. Časopisi Bosne in Hercegovine prinašajo članke o volivnem boju. Na mnogih konferencah se pojavljajo predstavniki ljudske republike. «Sarajevski dnevnik» je prinesel govor finančnega ministra Avda Huma, ki ga je imel na konferenci delegatov šestega volivnega sreza v Sarajevu. Z volitvami v ustavodajno skupščino — je rekel finančni minister Bosne in Hercegovine — narod gradi in utrjuje svojo republiko. Te volitve so značilne tudi zaradi tega, ker je v tako kratkem času uspelo obnoviti to, kar je bilo porušeno, tako da prihajamo na volitve s pomembnimi rezultati. Hrvatski časopisi prinašajo na vidnem mestu članke, ki so posvečeni drugemu kongresu hrvatske ljudske fronte.

Maršal Tito je sprejel delegacijo ljudske fronte v Beogradu, ki mu je ponudila kandidaturo v nekem volivnem okraju Beograda. Maršal je ponudbo sprejel. Ta predlog so soglasno in z navdušenjem odobrili na zasedanju izvršnega odbora ljudske fronte v petem volivnem okraju Beograda.

Prebivalcem požgane vasi Krstac v Srbiji je maršal Tito namenil vsoto 350.000 dinarjev. V pismu, naslovljenem na maršala Tita, je zahvalo te pokrajine za poslano prebivalstvo vasi izrazilo globoko zahvalo te pokrajine za poslano vsoto, ki jo bodo uporabili za obnovo hiš, ki jih je razdejal ogenj.

Popravili so zadnji del proge, ki veže Srbijo in Makedonijo. Ta proga, ki je dolga 113 km, je bila ena izmed najbolj poškodovanih v Srbiji. Najteže so poravili prehod čez reko Ibar, kjer je bilo porušenih 47 mostov. Progo so popravili v enem letu.

V Beograd so prispeli člani organizacijskega odbora za vseslovanski kongres. Med njimi so: češkoslovaški minister Prokop Maks, profesor Henrik Batovski in poslanec Pavel Dombek.

IZ SLOVENIJE

Moskovsko gledališče je svoje gostovanje v Ljubljani zaključilo z vprizoritvijo Tolstojevega «Živega mrtveca». Po predstavi je bila manifestacija, na kateri so slovanski igralci izročili gostom knjižne darove in cvetje.

Okrožni in mestni volivni odbor ljudske republike Slovenije je potrdil skupno število 230 kadindatov za 120 sedežev pri volitvah v slovensko ustavodajno skupščino, ki bodo 27. oktobra. Kandidature je predložila Osvobodilna fronta. «Tanjug» pravi, da opozicijski kandidati niso mogli zbrati 50 podpisov, ki so potrebni za predložitev kandidatne liste. Kardelja so izbrali za kandidata v Ljubljani, v jeseniškem okrožju in v mestu Mariboru. Marinko je kandidat v Ljubljani in v trboveljskem okrožju, Kidrič pa za mesto Celje, okraj Črnomelj in mesto Ljubljana. Volil bo tudi oddelek jugoslovanske vojske, ki je nastanjena v Julijski krajini.

V nedeljo je bila v veliki dvorani Tabora v Ljubljani velika šahovska prireditev, na kateri si je Stojan Puc priboril naslov brzopoteznega prvaka Slovenije za leto 1946.

Na cesti v Podutik pri Ljubljani je FD Železničar priredil motorne dirke, na katerih so v posameznih skupinah zmagali naslednji dirkači: 125 ccm: Mrak Jože; turni 250 ccm: Puhar Franc; sportni 250 ccm: Jakše Rafael; turni 200 ccm: Mrak Jože; 500 ccm: Simčič Rafael; turni 350 ccm: Puhar Franc; sportni 350 ccm; Trampuš Emil, ki je s povprečno brzino 62 km na uro dosegel najboljši čas dneva.

Poročili so se: inž. Stevan V. Čurič iz Zemuna in Pavla Gračnerjeva iz Celja, v Beogradu; dr. Nikola Kratič in Mira Uroševič-Tollazi, v Ljubljani.

Umrli so: Zagar Matija, železničar v pok., Frančiška Žitko, Smole Ivan, Buh Ivana roj. Slovše vsi v Ljubljani; Jože Gaber v Trnovaljah, Milavec Josipina v Planini, Ida Weixl v Mariboru, Janez Gladek, posestnik in mlinar v Fužinah, Tone Zagar, trgovec na Lavrici.

GOSPODARSTVO

V Brusilju bodo ustanovili posebno zavezniško komisijo, v kateri bodo zastopane Francija, Velika Britanija in Združene države. Naloga komisije bo pravično razdeliti 220 ton zlata, ki so ga našli v Nemčiji, največ na ameriškem zasedbenem področju. Skupne zahteve oropanih držav po zlatu znašajo 700 ton, to pomeni, da bodo te države prejele le 40 odstotkov svojega zlata.

V Veliki Britaniji bodo srebrni denar vzeli iz prometa in ga nadomestili s kovanci, ki bodo vsebovali večji odstotek niklja. Vlada že pripravlja zadevni zakon, ki ga bo predložila parlamentu na prihodnjem zasedanju.

Po vesteh moskovske radijske postaje, se bosta v Jugoslaviji bavili s finančnimi posli samo dve banki, in sicer Narodna banka in Banka za investicije.

Grški finančni minister je pred kratkim naznanil, da je grški preračun dosegel ravnovesje, ker so bili državni izdatki skoraj pokriti z dohodki. Donos davkov je bil enak predvidenemu, nekoliko pa je bil prekoračen preračun izrednih izdatkov.

V Zürichu so odobrili ustanovitev «Mednarodne zadružne zveze za petrolej», ki bo imela 15 milijonov dolarjev kapitala. Dva in dvajset organizacij Združenih držav, Svedske, Francije, Belgije, Kitajske, Nizozemske, Norveške, Južne Afrike, Avstralije, Argentine, Grčije, Italije in Finske je obljubilo pristop v novo zadružno zvezo.

Sovjetska zveza z veliko naglico razvija industrijo sintetičnega bencina, ki bo ob koncu petletke zamogla proizvajati sto tisoče ton tega goriva na leto. Rafinerije gradijo na Estonskem, v Šleziji in južnih pokrajinah Sovjetske zveze. Ustanavljajo tudi strokovne šole za voditelje in tehnike v novi industriji.

ZANIMIVOSTI

Na najvišjem vrhu pokrajine gričev, ki se dviguje nad reko Tweed v Veliki Britaniji, so izkopali človeški okostnjak, o katerem menijo, da je star okrog 3.500 let. Lega okostnjaka, ki je ležal postrani z upognjenimi koleni ter krsta iz kamenitih plošč odgovarjata pogrebnemu obredu iz leta 1500 pred Kristusom.

• • •

V Baltimoru v Združenih državah so aretirali tri osebe, ker so objavile fotografije o atomski bombi. Poročilo ameriškega pravosodnega ministrstva pravi, da je eden izmed aretiranih dobil posneke, ko je služil pri skupini bombnikov na Pacifiku, in sicer je s štirimi vojaki na koncu poletja 1945 odstranil pokrivalo neke atomske bombe in jo fotografiral.

• • •

V spomin predsednika Roosevelta bodo v Londonu postanili spomenik, za katerega postavitev bodo znašali stroški 40.000 funtov šterlingov. Stroške bodo krili z javnim podpisovanjem.

• • •

Neko kanadsko sodišče je spoznalo za krivega in obsodilo na 5 let ječe 41 letnega Harolda Samuela

• • •

Sreča se je nasmehnila nekemu policijskemu agentu v bolnišnici v Varese: izvedel je, da mu je njegov brat, ki je bil ravnatelj hotela «Savoy» v Londonu in ki je izgubil življenje pri brodolomu ladje «Andora Star», katero je torpedirala 2 julija 1940 leta neka nemška podmornica, zapustil 17 milijonov lir.

• • •

Gersona, bivšega uradnika kanadskega ministrstva za strelivo, ki je bil obtožen zarote, ker je hotel izdajati Sovjetski zvezi državne tajnosti.

• • •

Na Malaki so izpustili 193 britanskih padalcev, ki so bili zaradi upora obsojeni na dve leti prisilnega dela.

• • •

Prihodnji mesec bodo britanski znanstveniki delali poizkuse z majhnimi modeli raketnega letala, za katere predvidevajo, da bodo leteli s hitrostjo 1600 km na uro. Upajo, da bodo poizkusi dali važne podatke o poletih, katerih hitrost je enaka ali pa celo večja od hitrosti glasu. Model letala ima razpetino kril približno dva in pol metra.

• • •

V koncentracijskem taborišču pri Darmstadtu je prišlo do nemirov. Nastopili so oddelki čet in vojaška policija in v kratkem vzpostavili red.

• • •

Velika Britanija je siamski vladi odobrila prodajo tako imenovane «železnice smrti», ki veže Burmo s Siamom in so jo zgradili Japonci z zaposlitvijo vojnih ujetnikov.

• • •

V skladišču streliva na letališču Marotta Mandolfo v Italiji je nastal silovit požar. Kratke in močne eksplozije je bilo slišati na razdaljo 50 km. Ranjenih je bilo 7 oseb.

TRŽAŠKA KRONIKA

Dve ladji za Egipt

Družba «Alexandria Navigation Company», iz Alexandrije v Egiptu je naročila pri Združenih jadranskih ladjedelnicah dve ladji po 6.400 ton vsaka, in sicer za prevozov tovora in potnikov.

Vodstvo C.R.D.A. sporoča, da bosta imeli ladji prostora za 40 potnikov in poudarja, da je to prvič, da je Egipt poveri gradnjo ladij ladjedelnicam v Julijski krajini.

Mirozov na trgu Unità

Velika množica je včeraj prisostvovala mirozovu, ki ga večkrat izvajajo na trgu Unità. Svečanost so včeraj izvedli britanski in ameriški oddelki; po mirozovu je bil mimohod pred častnik obeh držav.

Ameriške čete so bile sestavljene iz tretjega bataljona 351. pehotnega polka 88. divizije in britanske iz prvega bataljona «Oxfordshire and Buckinghamshire Light Infantry.» Igrali sta divizijska godba 88. divizije in godba na pihala britanskega polka.

Dramatični lov za ukradenim avtomobilom

Britanski vojak smrtno ranjen

DRUGI ARETIRAN

Včeraj v prvih jutranjih urah je umrl v vojaški bolnišnici britanski vojak, ki so ga ranili s streli v glavo, ko je vozil tovorni avtomobil civilne policije, ki si ga je, kot domnevajo, nedovoljeno prilastil pred glavnim policijskim poveljstvom. Drugega vojaka, ki je bil ž njim v avtomobilu, so vojaške oblasti aretirale.

Včeraj je policija sporočila, da je v sredo kmalu po dvanajsti uri izginil tovorni avtomobil civilne policije znamke «Dodge», ki je stal pred glavnim policijskim poveljstvom. Policija je takoj alarmirala vse postaje in kmalu je prejela vest, da so opazili avtomobil, ki je drvel po ulicah. Dva agenta policije Julijske krajine sta ga začela zasledovati. Eden izmed teh je zavozil vštric avtomobilske kabine in zakričal vozaču, naj ustavi. Istočasno mu je pokazal revolver. Policijske oblasti izjavljajo, da ta policist ni streljal; avtomobil pa je zavozil proti njemu z namenom, da bi ga povozil. Ta kretnja je prisilila policista, da je obrnil smer motornega kolesa. Avtomobil je z veliko brzino nadaljeval svojo pot po cesti z leve na desno stran. Medtem je drugi policist, ki je bil približno 200 m za avtomobilom, oddal štiri strele. Vozilo se je zadelo v neki zid in se ustavilo pred hišo št. 24 v ulici Rossetti. Iz avtomobila je izstopil britanski vojak; prav tako je bil britanski vojak tudi vozač avtomobila. Policisti so izjavili, da se je vedel kot da bi bil pijan. Drugega vojaka so našli z glavo naslonjenega na krmilu. Bil je ranjen v glavo s strelom iz samokresa in ko so ga prepeljali v bolnišnico, je ob peti uri včeraj zjutraj umrl. Drugega vojaka je aretirala vojaška policija. Oba pripadata edinici «Royal Engineers». Vozilo je močno poškodovano. Zavezniške oblasti in policija Julijske krajine vodijo preiskavo.

ZDRAVSTVO

USPELA OPERACIJA RAKA NA POŽIRALNIKU

Znani sovjetski znanstvenik prof. Melnikov je na zdravstvenem oddelku mornariške akademije v Leningradu izvedel uspešno operacijo raka na požiralniku. Do nedavnega so bili vsi poizkusi za odstranitev črvov te vrste neuspešni; bolniki so bili spoznani za neozdravljive.

Prof. Melnikov je uporabil pri operaciji način akademika Burdenka iz vojne dobe, in sicer pri operaciji bolnice, ki zaradi raka na požiralniku ni mogla več ne jesti ne piti. Najprej je izoliral živce in odvodnice na vratu, nakar je očistil celotni požiralnik. Operacija je trajala 4 ure in bolnica, za katero prof. Melnikov zdaj pripravlja umetni požiralnik, se dobro počuti.

Odpustitev treh policistov

zaradi izvršitve nezakonite preiskave

Dne 29. septembra so odpustili iz službe 3 policiste Julijske krajine, medtem ko vodijo poizvedbe glede hišne preiskave, ki naj bi jo omenjeni agenti izvršili v nekem zasebnem stanovanju v mestu. Ob tej priliki si je eden izmed dveh agentov prisvojil 330 funtov šterlingov, ki so bili last stanovalca.

Agentje, ki so jih odstavili iz službe, so: kaplar Edvino de Plazer, bivši konjeniški narednik v italijanski vojski, ki je bil od 9. septembra 1944 ujetnik v Nemčiji; agent Emilio Ferluga, bivši pomorski strojnik in agent Romeo Gerin, ki je pristopil k policiji Julijske krajine potem, ko je bil pri ljudski straži, ki jo je ustanovila jugoslovanska oblast za časa zasedbe Trsta leta 1945. De Plazer je pripadal oddelku civilne policije v ulici Cologna, Ferluga pristaniškemu oddelku in Gerin policijskemu oddelku na sodišču.

Po izjavah, ki jih ima policija, so omenjeni agentje prisli 26. septembra približno ob 16.30 uri v stanovanje, kjer prebiva družina Giuseppa Bella v ulici Carducci št. 10 in izvedli hišno preiskavo pod pretvezo, da je v poslopju skrito orožje. Med preiskavo, ki je trajala približno tri ure, so našli revolver z nabojem in nekaj municije.

Ko so odšli, je lastnik stanovanja opazil, da je izginilo 330 funtov šterlingov, ki jih je imel doma. Dogodek so sporočili zvečer 28. septembra policiji v ulici Cologni in od tam so predali podatke glavnemu stanu policije, da izvede preiskavo.

Zaslisanja in preiskava kažejo, da je De Plazer, ki je bil takrat na dopustu, pripravil nacrt za preiskavo stanovanja. O tem se je domenil z Gerinom in Ferlugo. Preiskava se je omejila na pregled podstrešja, kjer so mislili, da so skrite zlate palice, dragulji in funti šterlingi. Policija domneva, da je vsak izmed treh agentov delal na svojo roko in da je Gerin nasel orožje in municijo.

Bello je izjavil, da je opazil, kako je Ferluga med preiskavo držal v rokah škatlo, v katri so bili funti in da jo je postavil na tla poleg sebe. De Plazer, kot so izjavili, je neštetokrat vprasal zakonca Bello, kje hranita dragulje in zlato in navidezno ni kazalo, da bi ga Ferluga obvestil, da je našel.

Pozneje — kot je izvedla policija — so prisli omenjeni trije agentje v stanovanje, kjer stanuje Bellova snaha, a niso našli nikogar doma. Zato so se vrnili v ulico Carducci št. 10, kamor so prisli okrog 21. ure. De Plazer je ponovno povpraševal, kje hranilo vrednostne predmete, a ni dobil nikakega odgovora. Nato je pozval zakonca, naj mu sledita na policijo. Po kratki poti in razpravljanju je dovolil, da se lahko vrneta.

Kot trdijo, se je De Plazer ponovno vrnil v ulico Carducci št. 10 dne 27. septembra dopoldne, a ni našel nikogar doma. Vrnil se je še enkrat, to je naslednjega dne in ob tej priliki so ga obvestili o izginotju funtov šterlingov. Policije nadaljuje s preiskavo.

Ne hodi po sredi ceste!

VOZAČA spraviš v zapor SEBE v bolnišnico ali grob

ARETACIJA

Policija je aretirala 44 letnega Vittoria Derina, stanujočega v ulici Media 13, odgovornega za tavino 200 elektrod za električno varjenje in osumljenega tatvine nadaljnjih 57.000 elektrod v vrednosti 500.000 lir na škodo Združenih jadranskih ladjedelnic. Policija sklepa, da je Derin ukradel elektrode skupaj s drugimi delavci.

Delavska zbornica odpovedala današnjo stavko

Glavni Pokrajinski sindikalni svet, ki spada pod Delavsko zbornico, je včeraj sklenil, da bo odložil pobudo zaradi neplačane premije 3000 lir in 150 lir delavcev ter odpovedal za danes že napovedano stavko.

Ta sklep je sprejel svet, potem ko je zvedel, da je polkovnik Bowman izjavil, da bo imel za nezakonito vsako stavko državnih uslužbencev.

Isti svet je z dnevnim povelje sklenil, da bo pritegnil delavstvo v akcijo za priznanje pravice stavkanja tudi za državne uslužbence.

10 LET ZAPORA BIVŠEMU AGENTU ZLOGLASNEGA MAZZUCCATA

Bivšega agenta zloglasnega Mazzuccata Ubalda Indelicata je porotno sodišče obsodilo na 10 let in 6 mesecev zapora. Indelicato je leta 19[illegible] z izrabljanjem svojega položaja napravil več tatvin, zaradi katerih javni tožilec zahteval, da ga kaznujejo na 15 let in 2 mesece zapora.

OBSODBE ZARADI TATVIN

Višje sodišče Zavezniške vojaške uprave pod predsedstvom majorja F. C. S. Baylissa je včeraj sodilo osebe, obtožene raznih tatvin, poizkusa kraje in prekupčevanja s blagom, ki je last ustanove «UNRRA». Nekatere obtožence so oprostili zaradi pomanjkanja dokazov, druge so pa obsodili na različne kazni.

Luigi Di Salva in Angela Posa, obtožena tatvine 7 zabojev čokolade, je sodišče oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov. Giuseppe Reggenta, obtoženega, da je poskusil ukrasti na neki ameriški ladji 20 kg sladkorja, last ustanove UNRRA, je sodišče obsodilo na en mesec zapora in 1000 lir globe.

NAJDBA UKRADENEGA AVTOMOBILA

V bližini Ljudskega doma v Mlju so agenti civilne policije ustavili avtomobil Topolino «Fiat 500» s tablico SP 1328. Policija sporoča, da so avtomobil ukradli v Trstu 19. aprila t. l. Josipu Sauliju pred Domom pristaniških delavcev.

Aretirali so soferja Saveria Gottinonija, stanujočega v ulici della Campanelle 181, ki je izjavil, da ga pridržani avtomobil last Jožefa Gostinčiča, s stalnim bivališčem v Sv. Petru na Krasu. Policija je uvedla preiskavo.

BOMBA POD STOPNIŠČEM MAGISTRATA

Neki mestni stražnik je včeraj okrog 6. ure na svojem službenem obhodu našel ročno bombo vrste «Breda», ki je ležala pod stopniščem na magistratu.

BOMBA V HIŠO

Neznanci so vrgli bombo na stopnišče hiše Giuseppa Pecchiarja, stanujočega v Škofiji 273 Eksplozija je povzročila manjšo škodo.

GORICA

Zgraditev ljudskih hiš

ZVU odobrila načrte za 24 zgradb v 11 krajih v pokrajini

Včeraj je Zavezniška vojaška uprava odobrila dela za zgraditev ljudskih hiš v 11 krajih v pokrajini; stroški bodo znašali 157 miljonov lir.

Hiše bodo zgradili v naslednjih krajih: v Romansu 4 hiše s 24 stanovanji (stroški 26 miljonov); v Sv. Lovrencu pri Moši 2 hiši z 12 stanovanji (stroški 13 milijonov); v Marjanu 2 hiši z 12 stanovanji (stroški 14 miljonov); v Moši 2 hiši z 12 stanovanji (stroški 13 milijonov); v Ločniku 4 hiše s 24 stanovanji (stroški 26 milijonov); v Vilesse 12 hiši z 12 stanovaji (stroški 13 miljonov); v Morarju - hišo s 6 stanovanji (stroški 6,500.000); v Fari 2 hiši z 12 stanovanji (stroški 13 miljonov); v Zagradcu 2 hiši z 12 stanovanji (stroški 13 miljonov); v Koroni 1 hišo s 6 stanovanji (stroški 6 in pol miljonov); v Koprivi 2 hiši z 12 stanovanji (stroški 13 miljonov).

Skupno bodo torej zgradili 24 novih hiš s 144 stanovanji. Vsako hišo bodo delali približno 90 dni. Vsako stanovanje bo zgrajeno udobno in bo opremljeno z lučjo, tekočo vodo in kopalnico.

REVOLVERSKI STRELI PROTI GODBENIKOM

V nedeljo zvečer so en kilometer od Romansa neki neznanci iz zasede za robom ceste oddali nekaj revolverskih strelov proti tovornemu avtomobilu, na katerem so se vozili člani orkestra «Arcobaleno» iz Tržiča. Dva člana orkestra sta bila ranjena.

Opozorilo Komisije za čiščenje

Komisija za čiščenje obvešča vse prebivalstvo, da 31. t. m. poteče rok, ki ga je določila Zavezniška vojaška uprava, in sicer za prijavo uslužbencev na goriškem področju pri zasebnih in industrijskih podjetjih.

RAZDELJEVANJE UMETNEGA GNOJILA

Kmetijsko nadzorništvo obvešča poljedelce, da so začeli razdeljevati manjšo količino apnenega dušika in žveplenega kislega amonijaka; gnojilo bodo nakazali pridelovalcem v količinah, ki bodo v sorazmerju s posejano pšenico v preteklem letu. Prizadeti lahko dvignejo nakazila pri pristojnih občinskih Kmetijskih uradih.

Pri tem razdeljevanju pridejo v poštev tudi goriški vrtnarji, ki dobe nakazila na občinskem Kmetijskem uradu v Gorici, korzo Roosevelt št. 5-II nadstr.

PROSTA SLUŽBENA MESTA

Vse osebe, ki so sposobne upravljati brzojavne aparate, vabijo, da pridejo do 20. t. m. na Urad za delo — oddelek za zvezo Zaveznških vojaških sil v Gorici, ulica Crispi št. 9-I nadstr.

RADIO TRST I

263,2 m - 1140 kc

SLOVENSKI SPORED

Petek, 18. oktobra

18.45 ljudska glasbena ura; 19.[illegible] predavanje: sport in mladina; 19.[illegible] komorni zbor; 20 napoved časa, slov. vesti; 23.15 zadnje vesti slovenščini.

Sobota, 19. oktobra

8 slov. vesti, koledar; 8.20 lahka glasba; 11.30 zanimivosti; 11.45 simfonična glasba; 12.15 predavanje Zdravniška oddaja; 12.30 slovenske pesmi; 12.45 napoved časa, slov. vesti.

ITALIJANSKI SPORED

Petek, 18. oktobra

17 moderne melodije; 17.30 glasba Londona; 18 za vsakega nekaj; 18.30 prestolnice sveta: Beograd; 20.15 ital. vesti; 21 «Dvojno ali nič»; 21.15 simfonični koncert; 23 zadnje ital. vesti; 23.15 zadnje slov. vesti; 23.30 nočno zabavišče; zaključek.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

LOUIS WILTON 36.

Kilometrski kamen št. 27

— Ne, hvala, saj ni treba — je hitel pojasnjevati ravnatelj, medtem ko je z negotovo roko pripravljal mizo. — Bolečin skoro več ne čutim, samo malo počitka potrebujem, to je vse. — Dobri možiček ni mogel prikrivati nervoze: — Oh, bila je strašna noč... Gospa Hingleyeva je imela živčni šok in ne da si miru zaradi velike škode, ki je nastala zaradi eksplozije... Mislil sem, da danes niti vstala ne bo... Resnična škoda in vrh vsega še delo, ki ga bomo po vsej verjetnosti imeli tudi danes... Vsakokrat, ko se je pripetila pri kilometrskem kamnu nesreča, je trajala procesija radovednežev skoraj en teden. Če se bo raznesla zgodba nocojšnjega skrivnostnega atentata...

— ...in še toliko drugih stvari... — je nadaljeval Duncan in si dal opravka z lupljenjem trdokuhanega jajca.

William se je sklonil, da bi pobral prtič, ki mu je po nerodnosti padel na tla.

— Če bi vsaj vedel, kaj vse to pomeni — je pripomnil, medtem ko se je vzravnal.

Alf je položil žlico na krožnik, in dobrodušno pogledal ravnatelja.

— To vam lahko povem takoj z največjo točnostjo — je izjavil z vidno prijaznostjo. — To pomeni, da bo nekdo v dveh ali najpozneje v treh mesecih prišel na vislice: to je vse.

— Oh — je vzkliknil William presenečeno, ker ni vedel kaj naj odgovori.

Nato je napravil globok poklon, katerega je spremljal nasmeh, ki pa ni bil nič drugega kot spaka, se šepaje oddaljil in ni več prišel na spregled, tako da je Duncan mogel v miru zajtrkovati.

Mladenič si je nato prižgal cigareto, se dvignil in šel počasi proti predsobi. Hiša je bila pogreznjena v najglobljo tišino in Alf je z največjo previdnostjo prišel neopažen do zadnjih vežnih vrat. Tokrat pa jih ni našel samo zaprtih, ampak je manjkal tudi ključ, ki je sicer vedno tičal v ključavnici.

Mladi gentleman se je pomilovalno nasmehnil ter privlekel iz žepa majhen usnjeni tok, ki je bil poln najrazličnejšega manjšega orodja. Poslužil se je ene izmed teh priprav in vrata je odprl s tako lahkoto, da je poskrbel tudi za to, da jih je še od zunaj zaklenil.

Zadnja stran hišice za golf je bila precej nepravilna. Tako v sredini kot na oglu proti avtomobilskemu parku so bili prizidki, od katerih je prvi prekinjal vrsto sob, drugi pa je tvoril podaljšek stranskega hodnika.

Duncan ni polagal prevelike pažnje zidu, ampak je gledal po tleh in po oknih prvega nadstropja. Gwynnejeva soba je bila na levi strani prvega hodnika, in zaprte polknice so pričale, da možakar še vedno spi spanje pravičnega po tako razburljivi noči. Alf se je poslužil majhnega kukala, s katerim je najnatančneje pregledal vsak kvadratni centimeter zidu; potem je počepnil in z največjo tankovestnostjo opazoval še tla. Stisnil je ustnice, pogledal še enkrat gori, nato pa nadaljeval svoje raziskovanje.

Okno gospodične Reidove je komaj pogledal, nasprotno pa je položil veliko pažnjo skrajnemu hišnemu oglu pod oknom sobe, kjer je stanoval ravnatelj William.

Okoli četrt ure pozneje je naredil mladenič majhen sprehod okoli hiše in je kakor po naključju prišel v avtomobilski park. Ko je bil blizu drevesa, s katerega je zletel svinec, ki je poškodoval sobo višjega nadzornika in razdejal zunanji zid, si ga je ogledal natančno in z veliko radovednostjo. Ta vrsta tega preprostega minometa je morala imeti ogromno razstreliva, ker so bile ožgane vse veje v smeri strela in ker je bil hišni zid precej poškodovan.

Alf je ravno opazoval sledove, ki jih je pustil izstrelek, ko je iz jedilnice s hitrimi koraki prišla gospodična Reidova. Ko je prišla na teraso, se je za trenotek neodločno ustavila in se previdno ozrla naokoli: njen obraz, ki je bil sicer tako miren, je kazal znake vidnega razburjenja in njene globoke oči so kazale neprespano noč. Bilo je očitno, da je hotela oditi in da je pri tem ne bi nihče videl. Duncan se je prav zaradi tega podvizal in se skril za drevesom, preden bi ona mogla opaziti njegovo navzočnost.

To mu je uspelo tako dobro, da se je gospodična Reidova pomirila in se na drugi strani terase napotila proti obzidju.

Ko ji je Duncan skrivaj sledil, je opazil, da se ji sploh več ne mudi, še manj, da ji ni do tega, da bi dosegla svoj smoter, ker je zadržala korak in se pričela ogledovati okoli; zazrla se je v lepo okolico, ki se je kazala v raskošnih barvah jesenskega rastlinstva.

Alf je pomislil, da je hotela mladenka priti neopažena iz hišice za golf zato, da se izmakne dolgočasnim in nadležnim vprašanjem in si je samo zaradi tega izbrala ta jutranji sprehod.

Gospodična Reidova je postala nekoliko razburjena, ko ga je zagledala oddaljenega nekaj korakov; Duncan pa je na njen jezni pogled odgovoril z ljubeznivim nasmeškom, ki bi razorožil najbolj strupeno taščo.

— Malo dolgo ste me pustili čakati — ji je dejal v šali in ji pomolil uro pred oči — točno pol desetih. Lahko ste ponosni, da ste prekosili rekord, ker me ni še nikoli doletelo, da bi moral na sestanek z žensko čakati toliko časa. Najlepše pa je to, da sploh nisem na pravem mestu... Zmenila sva se, da se bova dobila tam doli pri drevesih...

Gospodični Reidovi se ni ljubilo nadaljevati v šaljivem tonu.

— Prosim, da mi oprostite to, je dejala — toda zadeva, o kateri sem se hotela z vami pogovoriti, se je v zadnjem trenotku pojasnila. Priznam, da bi vas o tem morala obvestiti, da me ne bi zaman čakali. Toda prepričana sem, da mi boste to velikodušno oprostili. Uspelo mi je spraviti v red tudi ono drugo zadevo in zato vas prosim, da prekinete s poizvedovanjem.

Spoznala sem, da je šlo za neumni nesporazum in da je bilo vse moje zaskrbljenje popolnoma neutemeljeno. Zelo verjetno se bom še danes vrnila v London, najpozneje pa jutri opoldne in rada me se, da me boste mogli priboljšanje dni obiskati v pisarni. Ob isti uri kot po navadi. Zagotavljam vas, da se ne